

POSTANOWIENIE

28 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2026 r. w Warszawie
zażalenia S.W.

na postanowienie Sądu Rejonowego w Świebodzinie

z 22 września 2025 r., I Ns 268/21, Sk 13/25

w sprawie ze skargi S.W.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia

Sądu Rejonowego w Świebodzinie z 21 czerwca 2022 r., sygn. akt I Ns 268/21

w sprawie z wniosku S.W.

z udziałem I.W., K.S., J.W., I.O., R.W. i A.G.

o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku po J.W.,

odrzuca zażalenie.

[A.T.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 czerwca 2022 r. Sąd Rejonowy w Świebodzinie oddalił wniosek S.W. o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po J.W. (I Ns 268/21).

Pismem złożonym 10 grudnia 2024 r. wnioskodawca złożył osobistą skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem tego orzeczenia, domagając się także

zwolnienia od kosztów sądowych i przyznania mu pełnomocnika z urzędu w postępowaniu skargowym.

Postanowieniem z 8 maja 2025 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Świebodzinie odrzucił skargę jako spóźnioną oraz umorzył postępowanie o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako bezprzedmiotowe, wobec odrzucenia skargi jako spóźnionej.

Postanowieniem z 22 września 2025 r. Sąd Rejonowy w Świebodzinie – rozpoznając skargę wnioskodawcy na orzeczenie referendarza sądowego – odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Świebodzinie z 21 czerwca 2022 r. (punkt I) oraz utrzymał w mocy punkt II postanowienia referendarza sądowego z 8 maja 2025 r. dotyczącego umorzenia postępowania o zwolnienie wnioskodawcy od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (punkt II).

U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że skarga została wywiedziona po upływie dwóch lat od uprawomocnienia zaskarżonego orzeczenia, jako spóźniona podlega zatem odrzuceniu (art. 424⁶ § 1 i 3 k.p.c.). W konsekwencji Sąd Rejonowy podzielił stanowisko wyrażone w postanowieniu referendarza sądowego z 8 maja 2025 r., że wobec upływu ustawowego terminu na wniesienie skargi bezprzedmiotowe jest rozpoznawanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Od powyższego rozstrzygnięcia zażalenie (nazwane skargą) wniósł osobiście powód wnosząc o jego uchylenie.

Zażalenie (nazwane skargą) podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne.

Zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c., w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych i dotyczy ono także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji. Ustanowiony w tym przepisie przymus adwokacko – radcowski dotyczy każdego postępowania przed

Sądem Najwyższym, a więc także zainicjowanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz toczącego się w jego ramach postępowania wywołanego wniesieniem zażalenia.

S.W. samodzielnie sporządził zażalenie (nazwane skargą) na postanowienie z 22 września 2025 r., przy czym z okoliczności sprawy nie wynikało, aby skarżący należał do kręgu osób zwolnionych z obowiązku reprezentacji przez adwokatów lub radców prawnych stosownie do art. 87¹ § 2 k.p.c.

Nieusuwalna wada zażalenia, polegająca na jego wniesieniu przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej skutkuje koniecznością jego odrzucenia, bez możliwości jej sanowania (zob. m.in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r., V CZ 70/13; z 3 czerwca 2015 r., V CZ 25/15; z 9 maja 2014 r., I PZ 9/14; z 7 maja 2014 r., II CZ 19/14; z 15 maja 2015 r., III PZ 7/15; z 16 września 2015 r., III CZ 40/15; i z 29 stycznia 2016 r., II CZ 97/15). Nie jest zatem możliwe merytoryczne odniesienie się przez Sąd Najwyższy do zarzutów zażalenia, byłoby to bowiem możliwe jedynie w przypadku jego wniesienia przez podmiot posiadający zdolność postulacyjną do działania przed Sądem Najwyższym.

Złożenie wraz z niedopuszczalnym zażaleniem wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu – który nie został przez Sąd Rejonowy rozpoznany - pozostaje bez znaczenia dla wyniku postępowania zażaleniowego. Profesjonalny pełnomocnik nie mógłby bowiem sanować braków zażalenia wniesionego przez stronę osobiście, a mógłby jedynie sporządzić nowy środek zaskarżenia (zob. m.in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z 11 marca 2008 r., II CZ 2/08 i z 31 stycznia 2014 r., II CZ 84/13).

Ponadto zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje jedynie od postanowienia Sądu Rejonowego o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia tego Sądu (art. 394¹ § 1 k.p.c.). Zażalenie do Sądu Najwyższego – niezależnie od sporządzenia go bez zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego - nie przysługuje natomiast od orzeczenia Sądu Rejonowego utrzymującego w mocy orzeczenie referendarza sądowego o umorzeniu postępowania w przedmiocie wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych

i ustanowienie pełnomocnika z urzędu (art. 394¹ § 1 i §¹ k.p.c.), co stanowi samodzielną podstawę jego odrzucenia jako niedopuszczalnego.

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że skarżący przy doręczeniu postanowienia Sądu Rejonowego z 22 września 2025 r. został pouczone o prawie do złożenia zażalenia do Sądu Najwyższego (k. 202). W pouczeniu tym nie zawarto jednak informacji, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów i radców prawnych, co wyłącza możliwość samodzielnego złożenia zażalenia przez stronę (art. 87¹ § 1 k.p.c.).

W takim stanie rzeczy, wobec uzyskania niepełnego pouczenia o przysługujących skarżącemu prawach i złożenia w treści sporządzonego osobiście zażalenia wniosku o przyznanie adwokata z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, któremu Sąd Rejonowy nie nadał biegu (k. 206), rzeczą tego Sądu będzie rozpoznanie tego wniosku, a w przypadku jego uwzględnienia doręczenie odpisu zaskarżonego postanowienia wraz z uzasadnieniem profesjonalnemu pełnomocnikowi celem ewentualnego wywiedzenia zażalenia. Złożenie bowiem wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przed upływem terminu do wniesienia zażalenia do którego ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez adwokata lub radcę prawnego powoduje, że termin do wniesienia zażalenia biegnie od dnia jego doręczenia pełnomocnikowi (art. 124 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów zażalenie, jako niedopuszczalne, podlegało odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 394¹ § 3 oraz w zw. z art. 87¹ k.p.c.).

[A.T.]

[a.ł]

